

Карел Чапек
Марта и Мария

И както вървяха, Той влезе в едно село; една жена, на име Марта, Го прие у дома си.

Тя имаше сестра, на име Мария, която седна при нозете на Исуса и се заслуша в речта му.

А Марта се улиса в голяма шетня и като пристъпи, рече:

„Господи, безразлично ли ти е, че сестра ми ме оставя сама да шетам? Кажй й прочее да ми помогне.“

Исус й отговори и рече: „Марто, Марто, ти се грижиш и безпокоиш за много неща, а пък едно е само

потребно. И Мария избра добрата част, която няма да й се отнеме.“

(Ев. Св. Лука, 10, 38–42)

Та тази вечер Марта отиде при съседката си Тамар, жената на Яков Грюнфелд, родилката; и като видя Марта, че огнището ще угасне, сложи дърва и седна пред огнището да разпали огъня. А когато се изви пламък, Марта мълчаливо се загледа в него.

Тогава госпожа Тамар рече:

– Колко сте добра, Мартичке. Толкова грижи полагате – просто не знам как ще ви се отплатя.

Но Марта не каза нищо и не откъсна поглед от огъня.

Тогава госпожа Тамар се обърна към нея и я попита:

– Вярно ли е, Мартичке, че днес у вас е идвал Назаретският Рави¹?

И отговори Марта:

– Идва.

И плесна ръце госпожа Тамар и каза:

– Колко сте щастлива, госпожице Марта; разбира се, у нас той не би дошъл, но вие заслужавате, вие сте толкова добра стопанка...

Тогава Марта се наведе над огъня, припряно занарежда дървата и рече:

– Какво да ви кажа, госпожа Тамар, вдън земя ми идеше да се проваля. Можех ли да си помисля, че сега, преди празниците... Хубаво, мисля си аз, най-напред ще опера... Нали знаете, нашата Мария час по час си сменява бельото. Та хвърлям аз на един куп мръсното бельо и по едно време чувам: „Добър ден, момичета“, ето го, застанал на прага! Аз се развиках: „Мария, Мария, ела по-бързо“, да ми помогне де, да приберем купчината ризи... Марчето долетя разчорлена и щом го видя, започна да вика като обезумяла: „Учителю, Учителю, вие ли сте дошъл у нас?“, и туп – ето я на колене пред него, разхълцана, и му целува ръцете; – госпожа Тамар, чак аз се засрамах заради нея, какво ли си е помислил Учителят, такава една побъркана истеричка, че и тия мръсни парцали навсякъде, едвам успях да му кажа: „Седнете, Учителю!“; и взех да прибирам бельото; а Мария го дърпа за ръка и хълца: „Учителю, говорете, кажете ни нещо, Рабони!“² Представяте ли си, госпожа Тамар, тя му вика Рабони! А пък навсякъде толкова разхвърляно, нали знаете, когато се пере, а и непометено – какво ли си е помислил ТОЙ за нас!

– Знаете ли, Мартичке – успокояваше я госпожа Грюнфелд, – мъжете обикновено не забелязват, че е разхвърляно. Знаем ги аз тях.

– И така да е – заяви Марта с остро пламтящ поглед. – Но ред

1. РАВИ (староевр.) – еврейско духовно лице, законоучител. Има се предвид Исус.

2. РАБОНИ! (арамейски) – Учителю!

трябва да има. Погледнете, госпожа Грюнфелд, когато Учителят беше на обяд у оня, митничаря, тогава Мария можа да му умие нозете със сълзите си и да ги избърше с косата си. Ще ви кажа, госпожа Тамар, такова нещо аз не бих се осмелила дори да помисля, но поне подът, на който ще му предложи да стъпи, ми се искаше да бъде чист. Това да. И да простра пред него хубаво килимче, онова от Дамаск. А не мръсното бельо. Да му бърше краката със сълзите и косите си, виж, на това Марчето е способна; но да се среши поне, когато дойде той, не; и да избърше пода пред него, това също не. Курдиса се на земята пред него, ококоря ей такива очища и хайде, разказвай сега, Рабони!

– И разказа ли ви нещо? – с жадно любопитство попита госпожа Тамар.

– Разказа – отговори бавно Марта. – Усмиваше се и говореше на Мария. А аз, нали знаете, най-напред да прибера бельото, после пък да му поднеса поне малко мляко, макар и козе, и късче хляб – видя ми се съсипан и уморен; идеше ми да му кажа: „Учителю, ще ви донеса възглавница, починете си малко, подремнете, ние ще бъдем по-тихи от водата, няма да дишаме дори“ – но нали знаете, госпожа Грюнфелд, човек не му дава сърце да го прекъсне. Не ми остана нищо друго, освен да ходя на пръсти около него, та дано Мария се сети да млъкне и пази тишина, ама къде ти! „Говорете още, Учителю, моля, моля ви, още нещо“, а той, добрякът, се усмива и говоори...

– Ах, колко ми се иска да чуя какво е казал – въздъхна госпожа Тамар.

– И на мене ми се искаше, госпожа Тамар – отвърна й сухо Марта. – Но нали някой трябваше да изстуди млякото, та да му бъде по-приятно. Пък трябваше да се намери и малко мед за хляба. След това отскочих до Ефраимови – обещала бях на Ефраимица да наглеждам децата ѝ, докато тя е на пазара, – така е, госпожа Грюнфелд, и старите моми като мене понякога са полезни за нещичко. Поне брат ни Лазар да си беше в къщи! Но Лазар, като видя на заранта, че ще перем, каза: „Ясно, момичета, тая не е за мене, измъквам се, но ти, Марто, внимавай и ако видиш да минава оня билкар, ливанецът, купи от него гръден чай“ – той, наш Лазар, госпожа Тамар, все нещо се оплаква от гърдите си, много отслабна напоследък. Та си мисля аз, дано Лазар се върне, докато Учителят е у нас – аз вярвам, госпожа Грюнфелд, че ТОЙ може да излекува Лазара; като чуех някой да минава отвън, все изтичвах пред къщи и виках подир минавачите: „Господин Ашер, господин Леви, господин Ишахар, ако видите брат ми Лазар, кажете му да се върне веднага, ама веднага да се върне

в къщи!“ На всичкото отгоре и следя да не изпусна билкаря – не знаех кое по-рано да сторя.

– Знам аз – рече госпожа Грюнфелд. – Със семейството само грижи има човек.

– Оставете грижите – каза Марта. – Ами на човек все му се иска и той да чуе Словото Божие, госпожа Грюнфелд. Аз съм една глупава жена, слугиня съм си и нищо друго – казвам си, все някой трябва да свърши тая работа, някой трябва да готви и пере, да кърпи парцалите и чисти паяжините, какво да правиш, като нашето Марче не го бива за тия работи. Тя вече не е толкова красива както някога, госпожа Тамар; но тя беше такава хубавица, че... че... че аз просто трябваше да й слугувам, разбирате ли? А при това всеки ме смята за зловна, госпожа Грюнфелд, вие разбирате от тия неща, може ли зловната и нещастна жена да сготви нещо свястно, а пък аз не съм лоша готвачка. Щом като Мария е красива, поне нека Марта да готви добре, кажете, не съм ли права? И защо ли ви ги разправам, госпожа Тамар, нима вие не знаете тези неща: понякога човек само за малко скръсти ръце, за много малко, и му дойдат едни такива странни мисли; струва ти се, че някой някъде ще ти каже нещо или ще те погледне някак си така... сякаш да ти каже: Дъще, с любовта си ни обгръщаш и се раздаваш цяла, с тялото си бършеш праха и поддържаш съвършена чистота на душата си; ние влизаме в твоя дом, сякаш това си ти самата. Марто, и ти по своему силно си любила...

– Наистина е така – каза госпожа Грюнфелд. – А ако имахте шест деца като мене, Мартичке, тепърва щяхте да разберете...

Тогавя Марта каза:

– Госпожа Грюнфелд, когато неочаквано дойде ТОЙ, Учителят от Назарет, аз просто се ужасих: може би... може би идва да каже онова хубаво нещо, което, стори ми се, бях чакала толкова години, а то да се случи такова безредие в къщи! Сърцето ми заседна в гърлото, дума не можах да кажа; помислих си: ще мине, каква глупава жена съм, ще взема през това време да натопя бельото и ще отскоча до Ефраимови, ще пратя да повикат наш Лазар и ще изпъдя от двора кокошките, да не го смушават. След това, когато турих всичко в ред, ме обхвана една такава прекрасна увереност: сега съм готова да чуя словото Божие. И аз тихо, тихичко отидох в стаята, където седеше ТОЙ и говореше. Мария седеше в краката му и не сваляше очите си от Него...

Марта сухо се засмя.

– Мина ми през ума как ли бих изглеждала аз, ако се бях ококорила така срещу Него! В този миг, госпожа Грюнфелд, Той така мило и

открито ме погледна, сякаш искаше да ми каже нещо. И аз изведнаж виждам: Боже, колко е мършав! Нали знаете, никъде нищо свястно не му се случва да хапне, а хлябът и медът си стоят почти недокоснати. Тогава ми мина през ума: гълъби! Ще му приготвя гълъби! Ще изпратя Марчето да донесе от пазара, а през това време Той ще си почине малко: „Марче – казвам ѝ аз, – ела за малко в кухнята.“ А Мария нищо, сякаш е спяла и глуха.

– Не е искала да остави госта самичък – опита се госпожа Тамар да успокои Марта.

– По-добре да се беше погрижила да го нахрани с нещо – остро възрази Марта, – нали това ни е работата на нас, жените? И като видях, че Мария не чува, а само гледа като в изстъпление, тогава... госпожа Тамар, аз дори не зная как се случва това, но аз не можех да не го кажа. „Господи – казах аз, – нима ти е безразлично, че сестра ми ме оставя сама да прислужвам? Кажете ѝ да ми помогне в кухнята!“ Ей тъй, без да искаме, го изтърсих...

– Е и той каза ли ѝ? – попита госпожа Грюнфелд.

Трескавите очи на Марта се наляха със сълзи.

– „Марто, Марто, усърдна си и се грижиш за много неща, ала едно е нужно, Мария е избрала по-добрата част и нея никой не ще ѝ отнеме...“ Ей така някак го каза, госпожа Тамар.

– И това ли е всичко, което каза – попита госпожа Тамар след известно мълчание.

– Всичко, доколкото зная – каза Марта, като бършеше грубо сълзите си с ръка. – След това отидох да купя гълъби – разбойници са тия на пазара, госпожа Грюнфелд, – опекох ги, а за вас сготвих супа от дреболиите...

– Знам си аз – рече госпожа Грюнфелд. – Вие сте много добра, Мартичке.

– Не съм – рече троснатата Марта, – Знаете ли. За пръв път ми се случва да оставя гълъбите недопечени. Те че бяха корави, корави бяха, но и аз – нещо не ми вървеше тоя път. Какво да правя, госпожа Тамар? Но аз имам безкрайна вяра в него!

– И аз – набожно рече госпожа Тамар. – А иначе какво каза той, Мартичке? Какво говори на Мария? Какво учеше той?

– Не знам – каза Марта. – Питам Мария, но нали знаете каква е за нея: „И аз не знам вече – каза ми тя, – честна дума, не бих могла да си спомня нито дума, но това беше така ужасно красиво, Марто, и аз съм така безкрайно щастлива.“

- Заслужава си – призна госпожа Тамар.
- Марта шумно се изсекна и каза:
- Дайте, госпожа Грюнфелд, дайте да ви преповия пискуна.

КРАЙ

© 1932 Карел Чапек
© 1968 Светомир Иванчев, превод от чешки

Karel Čapek
, 1932

Сканиране, разпознаване и редакция: К. Ч.

Издание:

Карел Чапек. Книга апокрифи. Разкази
Издателство „Народна младеж“, София, 1968
Редактор на издателството Вера Филипова
Художник Иван Кирков
Художествен редактор Иван Стоилов
Технически редактор Лазар Христов
Коректор Мери Керанкова

Karel Čapek. Kniha apokryfů
Vydání 4
Československý spisovatel. Praha, 1964

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10649>]